

OVERSETTELSE

FRAGMENT 31

SAPFO

Oversettelse og introduksjon av Harald Langslet Kavli

Sapfo er en av de tidligste greske lyriske poetene. Vi vet lite om hennes liv, og kildene tegner et sprikende bilde. Vi kan imidlertid slå fast at hun levde på øya Lesbos på 600-tallet f.Kr, og at hun ble, da som nå, anerkjent som en av de virkelige store dikterne i antikkens Hellas.

Fragment 31 er trolig det mest omdiskuterte fragmentet av Sapfo. Diktet må kunne sies å være et formidabelt forsøk på å sette ord på følelsen av en total oppslukende forelskelse, et tema som Sapfo stadig vender tilbake til. Gitt den bevarte tekstens fragmenterte tilstand, og det greske språkets fleksibilitet, vil det være vanskelig å komme frem til en oversettelse som alle kan enes om, og det er stor variasjon i hvordan forskjellige oversettere har oversatt verket.

Diktet er skrevet på versemål, det vil si et system av lange og korte stavelser, med et bestemt antall stavelser per linje. Det vil dermed være mulig å se at enkelte linjer på et eller annet tidspunkt har blitt kopiert feil, ettersom enkelte av linjene ikke passer inn i versemålet. Tekster fra antikken har som regel blitt bevart gjennom en lang rekke med avskrifter av manuskripter, og følgelig er det nærmest uunngåelig at tekstene, hvis de overhode overlever helt frem til vår tid, vil få med seg noen feil i prosessen. Det er tydelig at enkelte linjer har blitt kopiert feil, og forsøket på å rekonstruere disse linjene er noe som gir grobunn for stridigheter blant filologer.

Fragmentet slutter midt i en linje, og det er god grunn til å tro at denne linjen er starten på et vers som ikke har blitt bevart. Verbalet i den siste setningen, *tolmaton*, kan oversettes til både «må våges» eller «må utholdes». Dette gjør at oversetteren må ta et valg om hva leseren kan forvente av hva som må ha stått i resten av det tapte verset. Jeg har valgt å gå for «må våges», mens flere andre har valgt å oversette det med «må utholdes», og følgelig antatt at det tapte verset handler om at jeg-personen avfinder seg med den ulykkelige skjebnen. Min oversettelse åpner heller for

at jeg-personen forsøker å agere på forelskelsen, på en eller annen måte.

Dette er bare én av mange vanskeligheter som melder seg for en som drister seg til å oversette Sapfo. For en lengre diskusjon henvises interesserte lesere til kommentarene i Budelmann og Campbells verker om gresk lyrikk som er oppført i litteraturlisten. Disse har vært til god hjelp. Fragmentet har tidligere blitt gjendiktet til norsk av Svein Jarvoll. Denne gjendiktningen er fantastisk vakker, men Jarvoll har dog vært noe friere i sin gjendiktning enn det jeg har vært med min oversettelse. Hans gjendiktning har uansett vært til stor hjelp.

LITTERATUR:

- Budelmann, Felix (red). 2018. *Greek Lyric: A Selection*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Campbell, David A. 1976. *Greek Lyric Poetry: A Selection of Early Greek Lyric, Elegiac and Iambic Poetry*. UK: Macmillan Education Limited.
- Jarvoll, Svein. 2003. *Sapfo*. Gjøvik: Gyldendal Norsk Forlag.

Den mannen fremstår for meg som å være gudommelig,
han som sitter rett overfor deg,
og hører på din søte stemme,
og vidunderlige latter.

Hjertet mitt blir henrevet av lidenskap,
når jeg hører deg.
Og når enn jeg stjeler et blikk,
blir jeg ute av stand til å snakke.

Tungen min fryser til,
en tynn flamme løper under huden min,
øynene blir ute av stand til å se,
ørene suser.

Jeg kaldsvetter,
jeg skjelver intenst,
og blir grønnere enn gress,
det føles som om jeg er i ferd med å dø.

Men alt må våges, for selv en fattig [...]

φαίνεται μοι κῆνος ἴσος θεοῖσιν
ἔμμεν' ὄνηρ, ὅττις ἐνάντιός τοι
ἰσδάνει καὶ πλάσιον ἄδου φωνεί-
σας ὑπακούει

καὶ γελαίσας ἰμέροεν, τό μ' ἦ μὰν
καρδίαν ἐν στήθεσιν ἐπτόαισεν·
ὡς γὰρ ἔς σ' ἴδω βρόχε', ὡς με φώναι-
σ' οὐδ' ἐν ἔτ' εἴκει,

ἀλλ' ἄκαν μὲν γλῶσσα ἴεαγεῖ, λέπτον
δ' αὐτίκα χροῖ πῦρ ὑπαδεδρόμηκεν,
ὀππάτεσσι δ' οὐδ' ἐν ὄρημμ', ἐπιρρόμ-
βεισι δ' ἄκουαι,

ἴεκαδε μ' ἴδρωσ ψυχρος κακχέεταιῖ, τρόμος δὲ
παῖσαν ἄγρει, χλωροτέρα δὲ ποίας
ἔμμι, τεθνάκην δ' ὀλίγω ἰπιεύης
φαίνομ' ἔμ' αὐται·

ἀλλὰ πὰν τόλματον ἐπεὶ ἴκαὶ πένηταῖ